

VEREENIGINGSVERSLAGEN.

NEDERLANDSCH TANDHEELKUNDIG GENOOTSCHAP.

(Vergadering Maart 1918).

Discussie over de voordracht van den heer De Jonge Cohen.

De Voorzitter: Ik geloof, dat een woord van dank aan den heer de Jonge Cohen, voor zijn mooi debuut in dit gezelschap wel op zijn plaats is. Mag ik thans vragen, of een van de dames of heeren naar aanleiding van deze voordracht het woord wenscht?

De heer van Loon: M. d. V. Een kort woord. De heer de Jonge Cohen is zoo vriendelijk geweest, afstand te doen van de bespreking der incisivi; dat geeft mij aanleiding, even daarover te spreken. Beide bestudeeren we dezelfde groote problemen, waarvan de oplossing geheel beheerscht wordt door de vraag, of men behoort tot de school van de aanhangers der concrescentie, of van de aanhangers der differentiatietheorie. Bolk behoort tot laatstgenoemde richting, en hij heeft een grooten steun gekregen in den heer de Jonge Cohen. Men mag wel spreken van Bolk en zijn school. Ik sta daartegenover, en heb nu twee tegenstanders te bestrijden, Bolk en de Jonge Cohen, daarbij opmerkende, dat de heer de Jonge Cohen eigenlijk is plus royaliste que le roi. Daarop kom ik bij een latere gelegenheid nog wel eens terug. Nu is het een zeer toevallige coïncidentie, dat de heer de Jonge Cohen tijdens zijn leven precies dezelfde vraagstukken zal onderzoeken als ik, en dat wij dus staan voor precies dezelfde onderzoeken. Ik heb mijn geheele onderzoek gereed, tot aan de clichés toe, maar helaas kan ik op het oogenblik wetenschappelijk niets meer praesteeren; dit tengevolge van de drukke bezigheden, die een andere functie op mijn schouders legt. Wetenschappelijk ben ik dus volkomen uitgeschakeld. Dat doet mij zeer veel leed. De heer de Jonge Cohen heeft meer tijd, en kan dus alles publicceeren, mijne publicaties daarentegen zullen misschien nog lang op zich moeten laten wachten. Maar ter zake. De

verklaring, die U geeft is niet de eenig mogelijke. U verklaart den dens in dente door instulping van lateraal en afsnoering; dat is één methode; een tweede verklaring is deze, dat de geheele kiem zich centraal naar apicaal instulpt.

Dat is het proces, dat men ook phylogenetisch ziet; zoo bijvoorbeeld bij de ontwikkeling der paardenincisivi. We krijgen dan dezelfde verhoudingen: het émail, dan de dentine en peripheer het cement. Nu is het merkwaardige, dat er ook in het menschelijk gebit incisivi voorkomen waar de dens in dente zich apicaal instulpt, waar de tandarts bijv. in de meening zal verkeeren, het wortelkanaal te hebben bereikt en in de pulpakamer te zijn gekomen, terwijl hij in werkelijkheid niet anders doet dan door den primairen tand heen, het lumen van den secundairen aanboren. Die gevallen komen werkelijk voor en moeten U tot groote voorzichtigheid manen, wanneer U dergelijke incisivi in behandeling heeft.

Dat zijn de twee interpretaties, die men zich kan voorstellen.

Op grond van de theorie, die ik aanhang, meen ik, dat het een proces van concretescentie is. Welke van beide verklaringen de juiste zal in den loop der jaren nog moeten blijken. Doch dat het onderwerp in quaestie volstrekt niet alleen van theoretisch wetenschappelijk belang is, daarvan heb ik deze week weer eens een frappant voorbeeld gezien. Collega de Vries heeft op het oogenblik een patient onder behandeling met een bijna totale necrose van de mandibula, die dan ook als een dood lichaam in de mondholte ligt. Het betreft een meisje van 21 jaar, zij heeft 16 totaal gave tanden, de necrose is uitgegaan van den derden molaar. Nu is het merkwaardig, (collega de Vries toonde het mij juist eergisteren) dat er in dien derden molaar een dens in dente aanwezig blijkt. Het blijkt dus, dat de dens in dente voorkomt bij molaren, premolaren en incisivi. Wanneer men dan ook zulke gevallen observeert, is het duidelijk dat men nog eens scherper over die dingen gaat nadenken en men tot de slotsom komt, dat zij niet alleen wetenschappelijke waarde hebben, maar dat zij ook oorzaak kunnen zijn van ernstige pathologische processen, die, en zeer zeker, wanneer zij, gelijk in casu leiden tot een totale necrose van de onderkaak, van groot belang zijn.

Ik dank U intusschen voor Uw mededeeling over de premolaren en ik hoop, dat wij in ons leven nog zeer veel met elkaar in aanraking zullen komen op dit gebied.

De heer Grevers: M. d. V. Dit onderwerp is van zeer veel belang en ik ben den heer de Jonge Cohen dan ook zeer erkentelijk, dat hij het hier aan de orde heeft gesteld. Het komt mij echter voor, dat er nog een vraagteken achter gezet moet worden, of hetgeen de heer de Jonge Cohen ons hier heeft getoond werkelijk

is een dens in dente. Wanneer men een groote reeks van tanden onderzoekt, waarvan de wortelkanalen doorschijnend zijn gemaakt, dan is het een heel gewoon verschijnsel, dat men premolaren vindt zoals ik er hier een heb, die aldus is gevormd. Te meer moeten wij voorzichtig zijn, omdat het specimen, dat de heer de Jonge Cohen ons heeft gedemonstreerd, was een nog onontwikkelde tand; dan kunnen wij te doen hebben met de afsluiting van wortelkanalen, waarvan ik ook gevallen in mijn museum heb, en waarin men den eigenaardigen vorm vindt, van een olifantssnuit. Ik meen dan ook dat wij dit geval nog niet kunnen beschouwen als een genuïne dens in dente, maar dat de heer de Jonge Cohen ons eerst microscopische preparaten moet vertoonen. Dat kan hem ook bij zijn verdere onderzoekingen een groote hulp zijn.

De heer de Jonge Cohen: Wanneer ik thans nog een enkel woord mag toevoegen aan de buitengewoon belangwekkende mededeelingen van den heer van Loon, dan is dat alleen om ook mijnerzijds te verklaren dat de dens in dente niet altijd zal zijn terug te brengen tot eene differentiatie anomalie. Het voorbeeld dat de heer van Loon geeft — instulping van boven af — zal zeker bij de incisivi voorkomen. Bij de overtollige tanden vindt men centraal in het wortelkanaal van den primairen tand (ook Busch geeft daarvan een duidelijk voorbeeld) en ik geloof niet dat dit een gevolg is van laterale differentiatie doch eenvoudig van centrale coronapicale instulping, zoodat we van centraal naar peripheer eerst een glazuurcylinder zullen treffen, pas daarna dentine en cement, dit laatste weefsel natuurlijk geheel peripheer.

De pulpavertakkingen, waarop hij doelde, zijn mij in het geheel niet onbekend. Juist daarom heb ik het materiaal, dat mij ten dienste stond onderzocht; en ik ben tot de conclusie gekomen, dat de absoluut enkelvoudige structuur van wortel (resp. pulpa) vooral bij den eersten onderpraemolaar relatief zelden voorkomt. Ik onderzocht in toto 1990 eerste onderpraemolaren, daarvan vindt men in een aantal van 693 een geheel ronde, dus niet verder gedifferentieerde wortel. Van een tweede rubriek, met wortels, die al een begin van instulping vertoonden, maar nog slechts zóó gering, dat zij misschien met den eersten tezamen één groep vormen, vond ik er 667. Een diepere insnoering, waarbij men al niet meer kan spreken van een enkelvoudige structuur, en waarbij men dan ook reeds twee pulpae aantreft, kwam voor bij 486 tanden. Laat ik er in dit verband tevens op wijzen, dat juist dit de tanden zijn, die, wanneer zij geheel ontwikkeld zijn, groote moeilijkheden kunnen, en in den regel ook zullen opleveren bij wortelkanaalbehandeling. Ten slotte vond ik een groep van 144 tanden, waarbij de wortels reeds vanaf den apex min of meer gescheiden zijn,

waarbij dus een toestand van volkomen meerworteligheid bestaat, daarbij doen zich dan twee mogelijkheden voor: 1° ontwikkelen zich slechts twee radices, maar als zeer zeldzamen vorm vinden we 2° frontale splitsing van den buccalen wortel, aldus aanleiding gevende tot de ontwikkeling van een drietal wortels: den mesio-buccalen, den disto-buccalen en den lingualen radix.

Op de opmerking, dat deze dens in dente in werkelijkheid geen dens in dente zou zijn, kan ik het volgende antwoorden. Juist de veelvuldig voorkomende differentiatie, die men bij de praemolaren vindt, maakt het mogelijk den dens in dente in zijne historische ontwikkeling te volgen. Voor de ontogenetische, en, — wat tot op zekere hoogte hetzelfde is, — voor de phylogenetische ontwikkeling van den dens in dente is er dan ook *geen mooier materiaal denkbaar dan juist de nog niet volkomen ontwikkelde tand*, want deze geeft den normalen toestand weer in een zelfde stadium waarop zich, als *niet* normale vorm, de dens in dente zal gaan ontwikkelen. En juist dan zijn we met te meer reden gerechtigd, ons af te vragen: bestaat er een bepaald verband tusschen die beide toestanden en zoo ja, welk? Met te meer reden, zeg ik, want wij zien, hoe de normale toestand zich langzamerhand kan ontwikkelen tot den toestand, dien wij bij den dens in dente kennen. Ik geloof dan ook, dat wij gerust mogen volhouden, dat de dens in dente zich geleidelijk ontwikkelt uit den normalen toestand. Dat de dens in dente geen dens in dente zou zijn, omdat de wortel zich nog verder zal ontwikkelen, is eene moeilijkheid, die ik in mijne voordracht zelf reeds heb beantwoord: ik heb slechts gegeven een bepaald stadium in de ontogenie van den tand, zoodat, als de ontwikkeling afgeloopen is, de dens in dente een onderdeel zal vormen van het geheel, en dus niet meer als vrij tandelement in het lumen van den primairen wortel zal blijven voortbestaan.

De Voorzitter: Zooals wij allen zeker hadden gedacht, is dit onderwerp bijzonder interessant gebleken, en uit de controverse, die tusschen de verschillende heeren bestaat, blijkt, dat het nog veel mogelijkheden in zich bergt voor de toekomst, studiemateriaal voor de heeren, dat voor ons zeker belangwekkend zal zijn, wanneer het hier wordt ten beste gegeven. Wij blijven ons dus ook in de toekomst ten zeerste aanbevolen houden voor de medewerking van de heeren, die dit speciale veld bearbeiten en wij danken hen, en in het bijzonder den voordrager, voor hetgeen ze ons heden hebben geschonken. (Applaus).

VEREENIGING VAN NEDERLANDSCHE TANDARTSEN.

39ste Algemeene Vergadering op 25 en 26 Mei te Utrecht.

Zaterdagavond. (Haagsche Koffiehuis.)

Aanwezig 60 leden en eenige gasten.

De voorzitter, de heer J. Sanders Ezn. opent de vergadering, heet gasten en leden welkom, in het bijzonder den eerevoorzitter Dr. Th. Dentz.

De notulen worden voorgelezen en onveranderd goedgekeurd.

Onder de ingekomen stukken is een schrijven van de Commissie van Beheer van het Tijdschrift voor Tandheelkunde, bevattende voorstellen voor de definitieve organisatie van het Tijdschrift.

Het Bestuur wordt gemachtigd de zaak af te handelen en een contract met de Zusterverenigingen aan te gaan.

Vervolgens installeert de voorzitter de heeren Biallosterski, Leendertz, Menschaar, van Wieringen Borski, Metelers kamp Cappenberg en Kenswil als lid der Vereeniging.

Als leden der kascommissie voor het jaar 1918 worden benoemd de heeren J. H. Sanders, Uytendogaard en Ninck Blok.

Dan is het woord aan den heer G. Lind voor zijn mededeeling over een nieuw Dentin-Anaestheticum »Dentamo«, formula Adresen.

Nadat spreker eenige gestelde vragen heeft beantwoord, houdt de heer Ch. F. L. Noord eene inleiding over Tandheelkundige Honoraria, ingevolge opdracht van de vorige algemeene vergadering.

De inleiding lokte een levendige discussie uit, die tot een gedwongen einde kwam, toen om 12 uur, het sluitingsuur aanbrak en de voorzitter de vergadering schorste tot den volgenden ochtend half tien.

Zondagmorgen. (Tandheelkundig Instituut.)

Aanwezig 53 leden.

De voorzitter heropent de vergadering met een woord van dank aan de directie van het Instituut voor de verleende gastvrijheid, en spreekt den wensch uit, dat de waarnemend directeur, de heer van Loon, nog niet geheel hersteld van zijn ziekte, spoedig weer geheel de oude mag wezen. (Applaus.)

Het woord is dan aan den heer P. H. Buisman die een voordracht houdt over:

„Pijnstillende middelen en methodes bij de behandeling van wortelvliesontsteking.”

Bij de discussie doet de heer Bakker eene mededeeling over een nieuw lokaal-anaesthetisch middel. Hij belooft hierop in het Tijdschrift uitvoeriger terug te zullen komen.¹⁾

Vervolgens demonstreert de heer Lourens Bosch het maken van een naadlooze kroon met de Sharp's pers.

De demonstratie van den heer Margadant vervalt wegens het ontbreken van patienten en wordt aangehouden tot de volgende vergadering.

Het woord is nu aan den heer J. Sanders Ezn. die een moeilijk geval (van conserveerende en prothetische tandheelkunde) uit de praktijk behandelt met demonstratie van patient.

Na afloop van deze belangwekkende demonstratie worden eenige vragen door spreker beantwoord en ten slotte vertoont de heer Bloemendal een lekke injectiespuit, weder voor gebruik geschikt gemaakt volgens de methode van Coll. Baurichter.

Om een uur sluit de voorzitter de geanimeerde vergadering.

Ch. F. L. NORD,
Secretaris.

¹⁾ Zie Berichten in dit nummer. (Red.)